

Διδακτική πρόταση για τη συγγραφή περίληψης

Στο πιο κάτω φυλλάδιο παρουσιάζεται μια πρόταση για τη διδακτική της περίληψης. Αφορά δίωρο μάθημα χωρίς αυτό να είναι απόλυτα δεσμευτικό. Ο/Η διδάσκων/ουσα μπορεί κατά την κρίση του/της να την υλοποιήσει στην τάξη του/της για τη διδασκαλία της περίληψης ή ακόμα για σκοπούς επανάληψης και εμπέδωσης. Μετά από την εφαρμογή της διδακτικής πρότασης, οι συνάδελφοι μπορούν να καταγράψουν τις παρατηρήσεις και εισηγήσεις τους για σκοπούς προβληματισμού και συζήτησης.

A. Σκοποί

Οι μαθητές / τριες:

- Να ασκηθούν στη συγγραφή της περίληψης αξιολογώντας τα συστατικά του κειμένου και κρατώντας απ' αυτά τα ουσιώδη.
- Να αξιολογούν μια περίληψη με συγκεκριμένα κριτήρια, ώστε και οι ίδιοι να μπορούν να πετύχουν το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα ως προς τη συγγραφή της δικής τους περίληψης.

B. Στόχοι

Οι μαθητές / τριες:

- Να επισημαίνουν τις σημαντικές ιδέες / πληροφορίες ενός κειμένου.
- Να είναι ικανοί να συνθέτουν πλαγιότιτλους ώστε να επιτυγχάνουν σωστή πύκνωση του λόγου (να ασκηθούν στη χρήση σύντομων φράσεων, αποφεύγοντας τις μακροσκελείς προτάσεις).

Γ. Οργάνωση τάξης

Ομαδική ή ενιαία.

Δ. Μέθοδοι διδασκαλίας

Μετωπική, Συνεργατική, Διερευνητική

Ε. Μέσα διδασκαλίας

Πίνακας

Φυλλάδιο μαθητή/τριας (1), (σελ.3 - 4 της διδακτικής πρότασης)

Φυλλάδιο μαθητή/τριας (2), (σελ.5 - 6 της διδακτικής πρότασης)

Φύλλο αξιολόγησης (σελ. 7 της διδακτικής πρότασης)

ΣΤ. Πορεία μαθήματος

1. Σύντομη συζήτηση για το τι είναι περίληψη και τι επιδιώκουμε με τον περιληπτικό λόγο
2. Διαβάζεται κείμενο (σύντομο και απλό) που δίνεται στην τάξη, η οποία έχει χωριστεί σε ομάδες.
3. Οι μαθητές/τριες καλούνται να συντάξουν περίληψη του κειμένου χωρίς ιδιαίτερες οδηγίες. (σελ. 3-4 της διδακτικής πρότασης).

4. Γίνεται ανταλλαγή περιλήψεων μεταξύ των ομάδων και οι μαθητές ανά δύο αξιολογούν και από μία περίληψη χαρακτηρίζοντάς την ως: πολύ καλή, καλή ή μέτρια.
5. Οι μαθητές/τριες αιτιολογούν το χαρακτηρισμό τους.
6. Με αφετηρία τα σχόλια των μαθητών καθώς αιτιολογούν το χαρακτηρισμό τους η τάξη καταλήγει με το/τη διδάσκοντα/ουσα στις βασικές αρχές μιας επιτυχημένης περίληψης (λογική αλληλουχία ιδεών, συνοχή, διάκριση της σημαντικής πληροφορίας από τη λεπτομέρεια, σωστή πύκνωση κ.τ.λ) τις οποίες μαζί με την πορεία συγγραφής σημειώνουν στον πίνακα. Παράλληλα συζητείται και αξιοποιείται το υλικό του Υ.Π.Π. για την περίληψη το οποίο υπάρχει στο διαδίκτυο.
7. Οι περιλήψεις επιστρέφονται και στη συνέχεια καλούνται οι μαθητές/τριες να γράψουν πλαγίότιτλο για κάθε παράγραφο (σελ. 5-6 της διδακτικής πρότασης) χρησιμοποιώντας τις τεχνικές της αφαιρετικής διαδικασίας και της πύκνωσης του λόγου.
8. Κατά τη διάρκεια της εργασίας των μαθητών/τριών, ο/η διδάσκων/ουσα προβαίνει σε διορθώσεις και υποδείξεις όπου υπάρχει ανάγκη.
9. Οι πλαγίότιτλοι διαβάζονται, αξιολογούνται και η τάξη καταλήγει στη σωστή διαδικασία γραφής πλαγίότιτλων.
10. Στη συνέχεια προβαίνουν στη συγγραφή της περίληψης με βάση τους πλαγίότιτλους. (σελ. 6 της διδακτικής πρότασης)
11. Αφού ολοκληρωθεί η συγγραφή, κάθε μαθητής/τρια συγκρίνει την αρχική του περίληψη με την τελική και επισημαίνει τα σημεία που βελτιώθηκαν.
12. Δίνεται ενδεικτική περίληψη από το/τη διδάσκοντα/ουσα.
13. Έπειτα, κάθε μαθητής/τρια προβαίνει σε αξιολόγηση της τελικής του περίληψης με βάση συγκεκριμένα κριτήρια. (φύλλο αξιολόγησης, σελ. 7 της διδακτικής πρότασης).
14. Οι περιλήψεις παραδίδονται στο/στη διδάσκοντα/ουσα για σκοπούς ανατροφοδότησης.
15. Ανακεφαλαίωση / Συζήτηση...

Z. Αξιολόγηση

Συντρέχουσα και τελική.

Όπως και το 2000, έτσι και εφέτος παρακολούθησα μαζί με εκατομμύρια άλλους κατοίκους της Γης το συγκλονιστικό θέαμα των τεράστιων δασικών και άλλων πυρκαγιών που έπληξαν τη Μεσόγειο και κατ' εξοχήν τη χώρα μας. Τέτοιας έκτασης πυρκαγιές έχουν πολύπλοκα αίτια και είναι πάρα πολύ δύσκολο να εντοπισθεί η αιτία των πρώτων εστιών, εκτός αν υπάρχουν αυτόπτες μάρτυρες. Εκτός από τον εμπρησμό, μια πυρκαγιά μπορεί να ξεκινήσει από αμέλεια ή / και από την ύπαρξη μεθανίου και άλλων εύφλεκτων αερίων, προϊόντων αναερόβιας σήψης τα οποία βρίσκουμε σε ανεξέλεγκτες χωματερές, ή από άλλα αίτια. Στα αίτια συμπεριλαμβάνεται και η κλιματική αλλαγή, η οποία αποσταθεροποιεί το κλίμα, δημιουργεί παρατεταμένες περιόδους ξηρασίας και, κυρίως, συνοδεύεται από ακραίες καιρικές καταστάσεις στις οποίες συγκαταλέγονται και οι ριπαίοι και ισχυροί άνεμοι.

[...] Τα τελευταία 50 χρόνια καίγονται κάθε χρόνο κατά μέσον όρο περίπου 300.000 στρέμματα δασικής και αγροτικής γης. Είναι ενδιαφέρον εδώ να δει κανείς διαχρονικά την εξέλιξη των δασικών πυρκαγιών όπως έχει αναφερθεί και στον έγκριτο ημερήσιο Τύπο. Εκτός από εφέτος, που είναι η χειρότερη χρονιά, η αμέσως προηγούμενη ήταν το 2000. Το έτος 2000, όπως και εφέτος, είχαμε εκτεταμένες δασικές πυρκαγιές όχι μόνο στη χώρα μας αλλά και στην Πορτογαλία, τη Γαλλία και την Ισπανία. Μάλιστα δε, η Ευρώπη θρήνησε και πολλά θύματα σε αυτές. [...]

[...] Σε παλαιότερη και σε πρόσφατη έρευνα την οποία πραγματοποιήσαμε με συναδέλφους μου από τη NASA, απεδείχθη ότι η κλιματική αλλαγή μπορεί να οδηγήσει και σε αλλαγή της υγρασίας του εδάφους με ταυτόχρονη αύξηση της συχνότητας των κεραυνών παγκοσμίως. Ο συνδυασμός αυτός μαζί με άλλους παράγοντες, όπως π.χ. η διατάραξη του υδροφόρου ορίζοντα, μπορεί να οδηγήσουν σε αύξηση των πυρκαγιών τις προσεχείς δεκαετίες. Για αυτόν τον λόγο απαιτείται η εκπόνηση μελετών για τα σπουδαία φαινόμενα και τις επιπτώσεις τους. [...]

Η πανίδα που χάθηκε, εκτός από τα πουλιά τα οποία έχουν τη δυνατότητα ταχείας μετάβασης σε άλλη περιοχή, αποτελεί επίσης σημαντικό παράγοντα διατάραξης της οικολογικής ισορροπίας στο καμένο δάσος. Πολύ σωστή είναι η απόφαση που πάρθηκε να απαγορευθεί το κυνήγι στις πληγείσες περιοχές, και θα προέτρεπα να παρακολουθούνται και τα υπόγεια ύδατα ως προς την ποιότητα και τη στάθμη του υδροφόρου ορίζοντα μετά την πυρκαγιά.

Άσκηση:

Να γράψετε την περίληψη του πιο πάνω κειμένου (100-120 λέξεις). *

** Επισημαίνεται ότι ο αριθμός των λέξεων ορίζει απλώς ένα πλαίσιο μέσα στο οποίο θα κινηθεί η περίληψη. Έτσι, το ζητούμενο δεν είναι η αυστηρή καταμέτρηση των λέξεων αλλά η αξιολόγηση της ικανότητας σύγκρισης του λόγου. Θεμιτή υπέρβαση αυτών των ορίων θεωρείται λογική και αναμενόμενη.*

Άσκηση 1

Να δοθεί πλαγιότιτλος σε κάθε μια από τις παραγράφους του κειμένου.

Πλαγιότιτλοι

Κείμενο

Όπως και το 2000, έτσι και εφέτος παρακολούθησα μαζί με εκατομμύρια άλλους κατοίκους της Γης το συγκλονιστικό θέαμα των τεράστιων δασικών και άλλων πυρκαγιών που έπληξαν τη Μεσόγειο και κατ'εξοχήν τη χώρα μας. Τέτοιας έκτασης πυρκαγιές έχουν πολύπλοκα αίτια και είναι πάρα πολύ δύσκολο να εντοπισθεί η αιτία των πρώτων εστιών, εκτός αν υπάρχουν αυτόπτες μάρτυρες. Εκτός από τον εμπρησμό, μια πυρκαγιά μπορεί να ξεκινήσει από αμέλεια ή / και από την ύπαρξη μεθανίου και άλλων εύφλεκτων αερίων, προϊόντων αναερόβιας σήψης τα οποία βρίσκουμε σε ανεξέλεγκτες χωματερές, ή από άλλα αίτια. Στα αίτια συμπεριλαμβάνεται και η κλιματική αλλαγή, η οποία αποσταθεροποιεί το κλίμα, δημιουργεί παρατεταμένες περιόδους ξηρασίας και, κυρίως, συνοδεύεται από ακραίες καιρικές καταστάσεις στις οποίες συγκαταλέγονται και οι ριπαίοι και ισχυροί άνεμοι.

[...] Τα τελευταία 50 χρόνια καίγονται κάθε χρόνο κατά μέσον όρο περίπου 300.000 στρέμματα δασικής και αγροτικής γης. Είναι ενδιαφέρον εδώ να δει κανείς διαχρονικά την εξέλιξη των δασικών πυρκαγιών όπως έχει αναφερθεί και στον έγκριτο ημερήσιο Τύπο. Εκτός από εφέτος, που είναι η χειρότερη χρονιά, η αμέσως προηγούμενη ήταν το 2000. Το έτος 2000, όπως και εφέτος, είχαμε εκτεταμένες δασικές πυρκαγιές όχι μόνο στη χώρα μας αλλά και στην Πορτογαλία, τη Γαλλία και την Ισπανία. Μάλιστα δε, η Ευρώπη θρήνησε και πολλά θύματα σε αυτές. [...]

Σε παλαιότερη και σε πρόσφατη έρευνα την οποία πραγματοποιήσαμε με συναδέλφους μου από τη NASA, απεδείχθη ότι η κλιματική αλλαγή μπορεί να οδηγήσει και σε αλλαγή της υγρασίας του εδάφους με ταυτόχρονη αύξηση της συχνότητας των κεραυνών παγκοσμίως. Ο συνδυασμός αυτός μαζί με άλλους παράγοντες, όπως π.χ. η διατάραξη του υδροφόρου ορίζοντα, μπορεί να οδηγήσουν σε αύξηση των πυρκαγιών τις προσεχείς δεκαετίες. Για αυτόν τον λόγο απαιτείται η εκπόνηση μελετών για τα σπουδαία φαινόμενα και τις επιπτώσεις τους. [...]

Η πανίδα που χάθηκε, εκτός από τα πουλιά τα οποία έχουν τη δυνατότητα ταχείας μετάβασης σε άλλη περιοχή, αποτελεί επίσης σημαντικό παράγοντα διατάραξης της οικολογικής ισορροπίας στο καμένο δάσος. Πολύ σωστή είναι η απόφαση που πάρθηκε να απαγορευθεί το κυνήγι στις πληγείσες περιοχές, και θα προέτρεπα να παρακολουθούνται και τα υπόγεια ύδατα ως προς την ποιότητα και τη στάθμη του υδροφόρου ορίζοντα μετά την πυρκαγιά.

Χρ. Ζερεφός,εφ. *Το Βήμα*, 02/09/2007 (Διασκευή)

Άσκηση 2

Να γράψετε την περίληψη του πιο πάνω κειμένου (100-120 λέξεις).

Φύλλο αξιολόγησης

Σημειώστε με √ στο αντίστοιχο τετραγωνάκι

	1*	2*	3*
<p>Περιεχόμενο</p> <p>Ικανότητα σύλληψης νοηματικού κέντρου, σωστή επιλογή σημαντικών ιδεών, πληρότητα κατανόησης του κειμένου.</p>			
<p>Δομή</p> <p>Ομαλή ροή και συνοχή, λογική αλληλουχία των ιδεών, χρήση διαρθρωτικών λέξεων / φράσεων.</p>			
<p>Γλώσσα – Ύφος</p> <p>Πληροφοριακό ύφος, ορθή χρήση της γλώσσας, ορθογραφία, σωστή πύκνωση λόγου.</p>			

1* Μέτρια/ό**2* Καλή/ό****3* Πολύ καλή/ό**

Ενδεικτικοί πλαγιότιτλοι

- Πολύπλοκα τα αίτια των δασικών πυρκαγιών μεταξύ των οποίων και οι κλιματικές αλλαγές.
- Η εξέλιξη των πυρκαγιών αναδεικνύει τη φετινή χρονιά ως τη χειρότερη μετά το 2000 και στην Ευρώπη.
- Έρευνα της ΝΑΣΑ έδειξε τη σημασία των κλιματικών αλλαγών για τις πυρκαγιές καταδεικνύοντας την ανάγκη εκπόνησης μελετών.
- Η απώλεια της πανίδας προκαλεί ανησυχία για την οικολογική ισορροπία. Εισηγήσεις για την προστασία της.

Ενδεικτική περίληψη

Οι φετινές πυρκαγιές όπως και του 2000 έχουν πολύπλοκα αίτια όπως η αμέλεια, ο εμπρησμός, οι ανεξέλεγκτες χωματερές και οι κλιματικές αλλαγές. Οι πυρκαγιές αυτές είναι οι χειρότερες των τελευταίων πενήντα χρόνων όχι μόνο στη χώρα μας αλλά και στην Ευρώπη και οι συνέπειές τους υπήρξαν τραγικές. Έρευνες της ΝΑΣΑ απέδειξαν ότι η σχέση ανάμεσα στην κλιματική αλλαγή και άλλους παράγοντες μπορεί να οδηγήσει σε αύξηση των πυρκαγιών, κάτι που επιβάλλει την εκπόνηση σχετικών μελετών. Σοβαρότατη συνέπεια είναι και η διατάραξη της οικολογικής ισορροπίας εξαιτίας της καταστροφής της πανίδας και πέρα από την απαγόρευση του κυνηγιού που εφαρμόστηκε, μέτρο που προτείνεται είναι η παρακολούθηση των υπογείων υδάτων.

Επισημάνσεις:

1. Στο τέλος του μαθήματος ο/η διδάσκων/ουσα δίνει στους μαθητές/τριες το φυλλάδιο:
Μεθοδολογία Περίληψης Κειμένου του Υ.Π.Π. το οποίο υπάρχει και στο διαδίκτυο
2. Οι μαθητές ενημερώνονται, ότι στις Παγκύπριες Εξετάσεις η περίληψη εξετάζεται στο Α΄ Μέρος (Α1) του εξεταστικού δοκιμίου και βαθμολογείται με οχτώ (8) μονάδες.
3. Ο/η διδάσκων/ουσα μπορεί να βρει αναλυτικά τις πληροφορίες για την αξιολόγηση της περίληψης στην ιστοσελίδα:
<http://users.otenet.gr/~aker/Perilipsi.htm>